

PRAKTIJKONDERZOEK NAAR GROEPSHUISVESTING VAN DRACHTIGE ZEUGEN ANNO 1990

Projectgroep Groepshuisvesting van Zeugen
PV, VPB-Raalte en VPB-Sterksel

Groepshuisvesting van drachtige zeugen met voerstation is nog niet geschikt voor invoering op grote schaal in de praktijk. De belangrijkste knelpunten liggen op het terrein van de arbeid, de arbeidsorganisatie, de gezondheid en het gedrag van de zeugen. Onderzoek naar alternatieven voor het voerstation dient meer aandacht te krijgen.

Inleiding

Het onderzoek naar groepshuisvesting van drachtige zeugen met voerstation is in 1983 op de Varkensproefbedrijven van start gegaan. Met de komst van het Proefstation voor de Varkenshouderij, in 1987, is het onderzoek verder geïntensiveerd. Het groepshuisvestigingsonderzoek omvat inmiddels 110 zeugenplaatsen in Raalte, 80 zeugenplaatsen in Rosmalen en ongeveer 180 in Sterksel. Op de drie lokaties zijn vele aspecten onderzocht en is veel kennis vergaard. Vanwege het belang voor de praktijk is nu in 1990 een tussenbalans opgemaakt, waarin alle aspecten die met groepshuisvesting van zeugen te maken hebben aan de orde komen. In dit artikel zijn de belangrijkste conclusies daaruit weergegeven.

Voerstations tonen nog gebreken

De ontwikkeling van computergestuurde voerstations voor varkens bood nieuwe perspectieven voor groepshuisvesting van zeugen. Sinds de invoering zijn de uitvoeringen al vele malen aangepast. Het technisch functioneren en de duurzaamheid van het voerstation zijn sterk verbeterd. Met name de overgang op doorloopvoerstations bleek een duidelijke verbetering. Toch blijft veel onderhoud, met bijkomende kosten, vereist. De zenders die de zeugen dragen blijken tot op heden een zwakke schakel te zijn. Vervanging door verlies, slijtage of defekt raken kan aanzienlijke kosten met zich meebrengen. Het automatisch afzonderen van zeugen uit de groep via het voerstation functioneert niet betrouwbaar. Als hulpmiddel bij de bedrijfsvoering heeft het daarom maar beperkte waarde. Van kleurmarkering (het merken van zeugen in het voerstation) kan een hogere betrouwbaarheid worden verwacht. Dit maakt het opsporen van dieren in de groep eenvoudiger; het uitha-

Wachtende zeugen voor het voerstation

len uit de groep dient dan wel handmatig te gebeuren.

Hokuitvoering

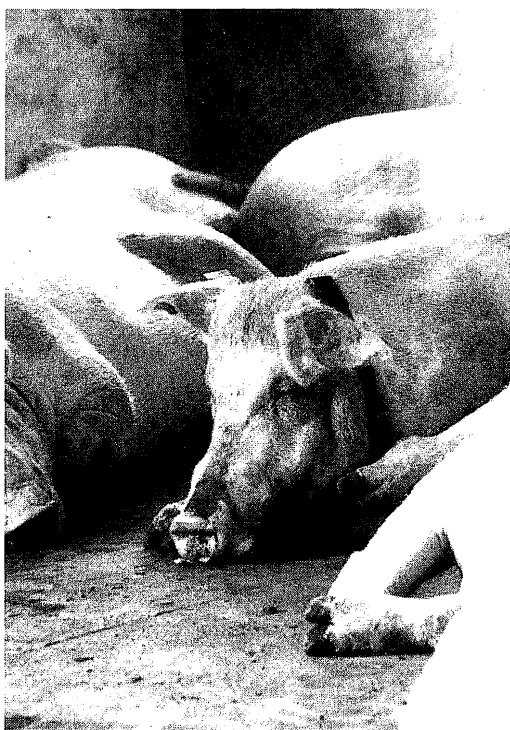
Ten aanzien van de hokuitvoering is voldoende kennis beschikbaar. Goed functionerende hokuitvoeringen, zowel voor het dier als voor de diervoorzorg, zijn voorzien van een trainingshoek in ieder groepshok, ondiepe ligvakken met vloerverwarming, een voldoende grote wachtruimte bij de ingang van het voerstation en een rustige mesthoek. Dit is het gemakkelijkst te realiseren in een min of meer vierkante ruimte.

Bedrijfsvoering vraagt aandacht

Het heeft tot op heden de voorkeur om zeugen pas vanaf 3,5 week na dekken in groepshuisvesting te plaatsen. De groepssamenstelling moet zo veel mogelijk gelijk blijven. In verband met agressief gedrag van de zeugen verdient een voerstart in de avond en eenmaal daags voeren op dit moment de voorkeur. Het is wel belangrijk om na te gaan of de zeugen hun dagrantsoen in één keer op kunnen nemen. Dit is moeilijk controleerbaar.

Meer arbeid dan voorheen

De gevolgen van groepshuisvesting met voerstation voor de arbeid zijn tot dusver onderschat. Veel dieren moeten door de verzorger worden getraind (zie tabel 1). Voor een goede controle van de zeugen (onder andere op conditie, gezondheid, drachtigheid en zenderbevestiging) is een aanzienlijke hoeveelheid arbeid vereist. Enerzijds om de zeugen in de groep op te sporen, anderzijds om de verschil-

Liggende zeug met zender

lende informatiebronnen te koppelen. Van dit laatste kan als voorbeeld worden genoemd; het aantreffen van een magere zeug in de groep en vervolgens de koppeling maken met voerschema en stadium van de dracht.

Over het uitvoeren van handelingen zoals drachtigheidstests, het aanbrenge van zenders en het verplaatsen van zeugen zijn de ervaringen uiteenlopend. Op sommige bedrijven kunnen deze handelingen door één persoon goed en in betrekkelijk korte tijd worden uitgevoerd. Op andere bedrijven zijn twee personen noodzakelijk en vraagt het werk bovendien meer tijd. Het karakter van de zeugen kan daarbij een rol spelen. Dit is in belangrijke mate erfelijk bepaald (ras-gebonden) maar kan ook door de verzorger worden beïnvloed. De ene verzorger is handiger dan de andere. Schuwe en angstige zeugen zijn moeilijker te hanteren dan rustige zeugen. Het gebruik van een neusstrop om dieren te fixeren moet om die reden worden vermeden.

Klingbijten

Zeugen in groepshuisvesting beschikken over aanzienlijk meer vrijheid dan zeugen die individueel worden gehouden. Dit verdient een positieve waardering. Helaas moet ook worden geconstateerd dat de dieren niet altijd goed omgaan met de geboden vrijheid. Klingbijten en overmatige agressie zijn daar voorbeelden van. Dit kan tot ernstig letsel leiden. Klauwbeschadigingen komen veel voor in stallen met betonroosters. Er wordt intensief naar een oplossing gezocht.

Tabel 1: De trainingsfrequentie van jonge en volwassen zeugen zonder voerstation-ervaring bij verschillende voerstation-uitvoeringen (gemiddelde groepsgrootte: 38 dieren).

	Nedap-Poiesz	Hokofarm	Cawi Collison	Verijken Mannebeck
Toegangsdeur	klapdeurtjes	open	open	open
Vergrendeling	direct	indirect	direct	direct
Snelheid sluiten	goed	traag	goed	matig
Ongewenst geluid	nee	ja	ja	ja
Aantal volwassen zeugen	95	93	123	100
Aantal jonge zeugen	19	15	28	12
Trainen volwassen zeugen (%)	41	59	24	29
Gemiddelde frequentie	1,9	2,8	2,1	1,7
Trainen jonge zeugen (%)	100	87	93	42
Gemiddelde frequentie	2,0	2,8	2,7	1,6

Technische resultaten

De technische resultaten zijn acceptabel (zie tabel 2). Uitgedrukt in afgeleverde biggen per zeug per jaar, blijven ze iets achter bij die van zeugen die tijdens de dracht individueel worden gehouden. De belangrijkste oorzaken hiervan lijken te zijn: een hoger vervangingspercentage en meer uitval van levend geboren biggen, mogelijk door een lager geboortegewicht. Bij de jonge zeugen blijft de groei tijdens de dracht duidelijk achter.

Alternatieven in onderzoek

Omdat zich rond groepshuisvesting van zeugen in groepen van 30 dieren en meer nog steeds knelpunten voordoen, worden ook andere huisvestings- en voermethoden onderzocht. Het gaat daarbij om systemen waarbij alle zeugen in de groep tegelijkertijd kunnen eten en waarbij de groepsgrootte is teruggebracht tot de omvang van een dekgroep. Hiermee wordt getracht om de bezwaren, die vanuit het dierge-drag en vanuit de arbeid en arbeidsorganisatie naar voren komen, op te heffen. De eerste ervaringen met deze systemen zijn positief, al staat het geheel nog in de kinderschoenen.

Verdere informatie

Voor meer informatie over de bevindingen van het praktijkonderzoek naar groepshuisvesting van zeugen kunt U het volledige proefverslag opvragen via het antwoordkaartje achter in dit periodiek.

Tabel 2: **Ontwikkeling en productie van jonge en volwassen zeugen in individuele en groepshuisvesting.**

	individueel		groepshuisvesting	
	worp 1	worp 2-6	worp 1	worp 2-6
Aantal worpen	452	840	244	417
Afbigpercentage	73,6	84,1	73,7	83,7
Gewicht voor werpen	195,2	234,1	180,2	234,7
Spekdikte voor werpen	19,8	19,8	18,6	21,6
Levend geboren/worp	9,43	10,63	9,11	10,75
Dood geboren/worp	0,48	0,64	0,56	0,62
Geboortegewicht/levend geboren big (g)	1490	1574	1455	1556
Gespeende biggen/worp	8,39	9,17	8,17	8,85
Sterfte % in zoogperiode	11,0	13,7	10,3	17,7
Speengewicht big	7,35	7,56	7,10	7,48
Interval spenen-bronst	12,0	6,1	13,9	6,3